

Po pokání z mŕtvych skutkov a viere v Boha prichádzame podľa Židom 6:1-2 k tretiemu základnému biblickému učeniu, a tým je učenie o krstoch (alebo podľa prekladu prof. Roháčka učenie o umývaniach⁰⁾).

Na prvom mieste (v úvode) sa pritom budeme venovať významu slovesa krstiť. Považujeme to za užitočné a potrebné pre pochopenie toho, čo Písmo pod slovom krstiť (pokrstiť) rozumie, teda: aká je technická stránka uskutočnenia tohto aktu a aký mu pripisuje význam, dôležitosť a zmysel.

Štúdia o slove krstiť (pokrstiť) je spracovaná na základe rôznej slovníkovej a teologickej literatúry, ktorá je hojne dostupná ako v slovenskom, tak aj v českom jazyku, či iných jazykoch – a táto téma je tiež široko rozpracovaná aj na rôznych internetovských web stránkach. Zoznam literatúry použitej pri spracovaní štúdie a literatúry odporúčenej k hlbšiemu štúdiu je uvedený na konci článku.

Slovo krstiť

Pôvod slova a jeho význam

Tam, kde sa v slovenských prekladoch Biblie nachádza slovo *krstiť* (*pokrstiť*), sa v gréckych textoch Nového zákona nachádza grécke sloveso

baptizó

A)-G)

. Toto grécke slovo nie je len náboženským technickým termínom, ale v gréčtine je to všeobecne známe a bežne používané slovo. Do slovenčiny (a češtiny) v Písme nie je prekladané, ale je nahradené slovesom

krstiť

(

křtíti

), ktoré tu je už len technickým termínom. V ďalšom texte sa preto pre pochopenie jeho významu zameriame na pôvodný doslovný a prenesený význam a používanie slovesa

baptizó

v gréckom jazyku tak, ako to nachádzame v biblickej výkladovej a výučbovej literatúre.

Pôvod slovenského slova *krstiť* a od neho odvodených slov (*pokrstiť*, *krst* a pod.) nie je známy a nedá sa vystopovať. Všetky snahy o objasnenie pôvodu tohto slova ostávajú len pri úprimných domnienkach jednotlivých autorov. K otázke pôvodu slova *krstiť* sa ešte vrátim v jednom z ďalších odsekov.

Grécke sloveso *baptizó* vzniklo z kmeňa základného slovesa *baptó*^{(D), (E), (H)} pridaním prípony *-iz*. Pridaním prípony

-iz

vzniká zložené sloveso kauzatívneho (príčinného) významu, teda sloveso označujúce dej spôsobujúci zmenu vlastnosti, stavu a pod. vyjadreného základom slovesa. Takto vytvorené sloveso vždy znamená: „dať niečo urobiť“ alebo „spôsobiť, aby sa niečo stalo“. Presná povaha toho, čo sa má stať alebo dať urobiť, je určená významom základného jednoduchého slovesa, z ktorého je zložené sloveso odvodené

H)

.

Baptizó je teda zložená forma slovesa odvodená zo základného slovesa *baptó*. Aby sme správne porozumeli zloženej forme

baptizó

, musíme najprv nájsť význam základného slovesa

baptó

. Základná forma

baptó

sa vyskytuje trikrát v gréckom texte Nového zákona. Vo všetkých týchto prípadoch je význam tohto základného slovesa

omočiť

,

namočiť

alebo

ponoriť

.

V Písme sa vyskytuje sloveso *baptó* na týchto miestach^{D), H)}:

1. „Otec Abrahám, zmiluj sa nado mnou a pošli Lazára, aby si koniec prsta **omočil** (baptó) vo vode...“ (Lukáš 16:24).

2. „... Ten je to, komu podám **omočenú** (baptó) skyvu. Nato **omočiac** (embaptó) skyvu, vzal ju a podal Judášovi...“ (Ján 13:26; evanjelický preklad).

3. „odetý do pláštá, **zmáčaného** (baptó) krvou...“ (Zjavenie 19:13; evanjelický preklad). V inom preklade: „Odetý do pláštá, **ponoreného** (baptó) do krvi.“

V týchto veršoch ako slová použité prekladateľmi, tak aj kontext textu jasne ukazujú význam gréckeho slova *baptó*, a ten vo všetkých prípadoch znamená: *niečo do tekutiny ponoriť a potom to vytiahnuť* . Aj podľa slovníkovej

literatúry prvotný význam slovesa

baptó

je

celkom pokryť tekutinou

– a odtiaľ:

ponoriť

alebo

namočiť

(podľa Strongovho slovníka – pozri príslušné verše v

C)

).

Iné zložené sloveso, ktoré sa nachádza v Novom zákone a ktoré vzniklo zo slovesa *baptó* pridaním predpony

en-

alebo

em-

(znamenajúce vo/v-), je

embaptó

(pozri

D), H)

). V Novom zákone sa vyskytuje tiež trikrát, a to v Matúš 26:23, Marek 14:20 a v druhej polovici verša Ján 13:26. Aj vo všetkých týchto prípadoch sa sloveso

embaptó

prekladá rovnako ako jeho základná forma

baptó

, teda
omočiť

,
namočiť

,
ponoriť
H)

.

Keď poznáme doslovný význam slovesa *baptó*, môžeme určiť aj doslovný význam zloženiny *ba*
ptizó

. Keď teda sloveso

baptó

znamená

namočiť

alebo

ponoriť

niečo do tekutiny a potom to z tekutiny vytiahnuť, sloveso

baptizó

znamená

spôsobiť

(

dať

),

aby niečo bolo do tekutiny ponorené; ponoriť niečo pod hladinu vody alebo inej tekutin

y

H), K)

. Sloveso

baptizó

vyjadruje dej, výsledkom ktorého je to, že

niečo je ponorené

– a poukazuje pritom na zmenu stavu, či vlastnosti toho, čo je ponorené. Teda jeho základný a doslovný význam je

ponoriť

, ale má aj rad iných významov, ktoré napomáhajú porozumieť tomu, čo znamenajú oddiely textu s výskytom tohto slova

K)

.

Biblickí učitelia upozorňujú, že sloveso *baptizó* sa v klasickej gréčtine vyskytuje už od 5. storočia pred Kristom. Pritom od klasickej až do novozákonnej gréčtiny toto slovo malo stále jeden a ten istý, jasný a jednoznačný základný význam, ktorý sa nikdy nezmenil

H), K)

.

Vráťme sa teraz späť k hľadaniu významu slovenského slova *krstiť* (*pokrstiť*, *krst*). Doslovný základný význam slovesa

baptizó

(

ponoriť

) poukazuje na spôsob uskutočnenia aktu „krstenia“, na jeho technickú stránku. Pri skúmaní významu slova

krstiť

nemôžeme ostať iba pri doslovnom význame slova

baptizó

—

krstiť

(

ponoriť

), lebo keby

baptizó

(a

krstiť

) znamenalo len

ponoriť

, potom by sme o

Jánovi Krstiteľovi

mali hovoriť ako o

Jánovi „Ponorovateľovi“

a verš Matúš 28:19 by sme mohli čítať:

A tak idte, čiňte učeníkmi všetky národy „ponárajúc ich do vody“ vo meno Otca i Syna i Svätého

Ducha

K)

. Tak to ale nie je, a preto musíme okrem doslovného významu zobrať do úvahy aj prenesené (metaforické) významy tohto gréckeho slova a následne aj prenesené významy slovenského *krstiť*

(

pokrstiť, krst

).

V dochovaných písomnostiach klasickej a novozákonnej gréčtiny sloveso *baptizó* súvisí s nejakou zmenou, ku ktorej došlo, nech už bola príčina akákoľvek. Dalo by sa povedať aj tak, že poukazuje na zmenu pôvodnej identity (totožnosti)

H), K)

. V textoch sa uvádzajú aj praktické príklady z bežného života, napr. ponorenie látky do tekutiny pri farbení alebo ponorenie zeleniny do nálevu pri jej nakladaní – v oboch dochádza k úplnému ponoreniu a v oboch sa mení ich identita. Látka je

stotožnená

s farbou, má identitu farby a zelenina je stotožnená (presiaknutá) s nálevom a má jeho identitu. Iný príklad na zmenu identity môžeme ilustrovať aj na situácii, ktorú sami dobre poznáme.

Napríklad, keď suché drevo (alebo papier) ponoríme (

baptizó

) do vody – čiže spôsobíme, aby suché drevo bolo ponorené do vody, zmení sa jeho identita.

Zo

suchého dreva

sa stane

mokrú drevo

– a tieto drevá už nie sú identické (totožné). V tomto prípade ide o doslovný význam slova

baptizó

(

ponoriť

) – drevo sa stáva mokrým v procese priameho, doslovného ponorenia do vody. Slovo

baptizó

sa v doslovnom význame v klasickej gréčtine používalo tak, ako my dnes používame slovo

ponoriť

niečo do niečoho (drevo do vody).

V súvislosti s krstom zmenu identity objasňuje verš: „*Lebo všetci, ktorí ste pokrstení v Krista, Krista ste obliekli*“ (Galatským 3:27). Verš

hovorí, že všetci veriaci v Galácii, ktorí boli „ponorení“ do Krista, majú Kristovu identitu – a tu už ide o prenesený význam slova

baptizó

, a tým aj o prenesený význam slova

pokrstiť

„Pokrstenie – ponorenie“ do Krista sa udialo prostredníctvom Ducha Kristovho, ktorý v nich prebýva (Rímskym 8:9). Svätým Duchom sú zjednotení s Kristom, sú ku Kristovi pripojení, sú Kristovi, patria Kristovi, sú s ním stotožnení/identifikovaní. Zjednotením s Kristom sa u nich zmenila pôvodná identita. V Kristovi majú všetci veriaci už novú identitu odlišnú od tej, ktorú mali pred uverením v Krista a pred zjednotením s ním. Pritom neprehliadnime, že kontext tohto verša nehovorí o vodnom krste, ale hovorí o viere, o uverení v Krista. V tomto verši teda nejde ani o doslovný význam slova krstiť (ponoriť) a nejde ani o vodný krst. Ak by sme tento verš zapísali cez prenesený význam slova

baptizó

(

pokrstiť

), tak jeho prvá časť by znela asi takto: „Lebo všetci, ktorí ste

zjednotení s Kristom

...“. V Galácii najprv v Krista uverili a potom boli v neho „ponorení“.

Iný text o krste, ktorý môžeme objasniť len pomocou preneseného významu slova *baptizó*, je nasledovný:

„*Lebo nechcem, aby ste nevedeli, bratia, že všetci naši otcovia boli pod oblakom a všetci prešli cez more a všetci boli pokrstení v Mojžiša v oblaku a v mori*

“ (1. Korinským 10:1-2; pozri aj 2. Mojžišova 14). Tento text je pre pochopenie preneseného významu slova

krstiť

(

pokrstiť

) dôležitý, lebo je z neho zrejmé, že izraelský ľud nebol doslovne ponorený ani do mora, ani do oblaku. Oblak bol za nimi a oddeľoval ich od Egyptanov. Do mora boli ponorení len Egyptania a utopili sa v ňom. Ide tu o zmenu identity Izraelčanov. Pred prechodom cez Červené more sa ľud búril voči Mojžišovi (2. Mojžišova 14:11-12). Po prechode sa však zmenil ich postoj: „*A keď videl Izrael tú veľkú ruku mocnú, to, čo učinil Hospodín na Egyptanoch, bál sa ľud Hospodina a verili Hospodinovi i Mojžišovi, jeho služobníkovi*

.“ (2. Mojžišova 14:31). Zo vzbúreného a prestrašeného ľudu sa stal ľud poslušný a radostný (kapitola 15)

K)

. Môžeme povedať aj tak, že po prechode morom nastala jednota, stotožnenie/zjednotenie s Mojžišom („ponorenie“ do/v Mojžiša). Nie je to kresťanský krst, ale krst vo všeobecnom vyjadrení (v prenesenom a obraznom zmysle slova). Môžeme ho považovať za starozákonný predobraz krstu do „Kristovho tela“.

Takéto obrazné použitie slovesa *baptizó – krstiť* je však možné len vtedy, keď je jasný, zrozumiteľný a pevný jeho doslovný význam. Pri tom všetkom nesmieme spustiť zo zreteľa, že podľa kontextu príslušného Písma musíme rozlišovať doslovný a prenesený význam slova *baptizó*

(

krstiť, pokrstiť

). Doslovný význam poukazuje na spôsob uskutočnenia

krstu

ako náboženského obradu, na technickú stránku jeho realizácie. Prenesený význam poukazuje na zmenu identity (čo sa zmenilo) a príčina zmeny identity je daná kontextom príslušného miesta alebo kontextom všetkých písiem Nového zákona (kto/čo je do koho/čoho ponorený). Viac konkrétnych príkladov uvedieme v štúdiách o jednotlivých biblických krstoch.

Príkladom toho, kedy je nevyhnutne potrebné zohľadniť kontext verša, je: „*Ten, kto uverí a pokrstí sa*“ (baptizó – nechá sa ponoriť; bude ponorený), *bude spasený...*

“ (Marek 16:16). Z tohto verša sa niekedy vyvodzuje nesprávny záver, že ak človek nie je pokrstený vo vode (ponorený do vody), nemôže byť spasený. Takýto záver je nesprávny vzhľadom na celé učenie Písma o spôsobe, akým môže byť človek spasený, a to je: len milosťou skrze vieru v smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. V tomto prípade musíme brať do úvahy kontext písiem celého Nového zákona. (Výklad tohto verša urobíme v štúdii o krste vo vode.)

Vrátime sa k pôvodu slovenského slovesa *krstiť*. Autor českého prekladu knihy *Od Jordánu k Letnicím* ^{H)} na

strane 7 vyslovuje domnienku o pôvode českého slovesa

křtíti

, ktorým je v českých prekladoch Písma nahradzované pôvodné grécke sloveso

baptizó

. Domnieva sa, že „sloveso

křtíti

vzniklo v slovanských jazykoch pravdepodobne po dobe pôsobenia Cyrila a Metoda. Toto slovo, podobne ako slovo

křesťan

, pravdepodobne nevytvorili veriaci a vo svojom pôvodnom význame malo asi hanlivé zafarbenie

pokrstiť = pokřesťanštit'

“

Domnievam sa, že neskôr toto už existujúce slovo, hotový a používaný pojem, ako *terminus technicus*

českí prekladatelia Písma prevzali do

Kralického prekladu

(1613) a potom ho následne (už ako vžitú pomenovanie v biblickej češtine) spôsobom prepísania (poslovenčenia) použili aj slovenskí prekladatelia (

krst, pokrstiť, kresťan

). Domnievam sa, že sa týmto novým pojmom pôvodne chcelo dosiahnuť hlavne zdôraznenie preneseného významu slova

baptizó

; že sa práve ním chcelo poukázať na už predtým dosiahnutú zmenu identity krstenej osoby (*stal sa kresťanom*

; predtým pohan, teraz kresťan) – a toto mohol byť dôvod, prečo prekladatelia siahli po zavedení už existujúceho termínu (

křtíti, krstiť

), a nie k prekladu či prepisu pôvodného gréckeho slovesa. Pritom základný význam slova

krstiť

(

pokrstiť,

krst

) je stále daný pôvodným významom gréckeho slovesa

baptizó

(

baptó

), a to preto, že príslušné slovenské slovo (

krstiť, pokrstiť, krst

) jednoducho zastupuje grécke sloveso

baptizó

(

baptó

). Podčiarkujem, že sa len domnievam, že asi takýto mohol byť spomínaný dôvod a tiež pôvod slova

krstiť

(

pokrstiť, krst

).

Tým, že prekladatelia slovenských biblických textov zaviedli pojmy *krstiť* (*pokrstiť, krst*), oddelili cez tieto termíny náboženský obrad krstu od bežných úkonov (

ponoriť, namočiť

), ktoré boli označované týmto slovom (

baptó, baptizó

) v pôvodnom gréckom jazyku. Na druhej strane súčasne s tým, že sa použil nový pojem, dal sa mu aj nový obsah – zmenil sa aj spôsob tohto náboženského obradu a obrad dostal nový význam. Porozumieť tomu, ako sa má biblicky praktizovať krst ako náboženský úkon, a aký je jeho význam, účel a zmysel, je možné iba návratom k porozumeniu pôvodnému základnému a prenesenému obsahu a významu slova

baptizó

.

Typy krstov

Keď budeme hovoriť o krste ako akte, majme na pamäti základný význam slovesa *krstiť* (*baptiz* ó), a tým aj povahu *krstu*. V liste Židom 6:2 sa hovorí o *krstoch*, teda je tu použité množné číslo, ktoré naznačuje, že *do učenia o krstoch* (o umývaniach) je zahrnutých viac než jeden krst.

Na stránkach Nového zákona sa skutočne dozvedáme o niekoľkých typoch krstov. Ide o tieto krsty:

1. *Krst Jána Krstiteľa*. Je to krst vo vode, ktorý hlásal Ján Krstiteľ. Bol spojený so zvestovaním a uskutočňovaním pokánia. Je spomínaný v evanjeliách, napr. v Marek 1:4.

2. *Krst vo Svätom Duchu*. Hovorí o ňom Pán pri svojom odchode k Otcovi a odlišuje ho od Jánovho krstu: „... *Ján krstil vodou, ale vy budete pokrstení Svätým Duchom už o nie mnoho dní*“ (Skutky 1:5). O krste v Svätom Duchu hovorí aj Ján Krstiteľ v Marek 1:8 a Matúš 3:11.

3. O treťom krste hovoril Pán Ježiš v Lukáš 12:50. Mohli by sme ho nazvať *krstom utrpenia*: „*Ale mám byť pokrstený krstom, a aký som stiesnený, dokiaľ sa nesplní!*“ Zmienka o ňom je aj v Marek 10:35-40. Ježiš Kristus tu hovorí o svojom utrpení, ktoré musí podstúpiť na ceste na kríž a ktoré zasiahne celú jeho bytosť (duch, duša a telo), aby podľa Otcovej vôle vzal na seba vinu za hriech celého sveta a svojím zástupným utrpením zaplatil cenu za odčinenie hriechu. Pán Ježiš slovami zapísanými v Marek 10:39 hovorí svojim učeníkom, že pri naplnení jeho plánu s ich životmi dôjde aj k ich utrpeniu, ba dokonca k smrti, ale v menšej miere a z iného dôvodu. Oni svojím utrpením a smrťou nebudú platiť za hriechy iných ľudí.

4. Krst, ktorý nesie pomenovanie *krst vo vode* alebo aj *kresťanský krst vo vode*. Krstia sa ním tí, čo uverili v evanjelium Ježiša Krista. Hovorí o ňom Kristus napr. v Matúš 28:19: „*A tak idte, čiňte učeníkmi všetky národy krstiac ich vo meno Otca i Syna i Svätého Ducha...*“ Charakteristickým znakom tohto krstu je, že má byť vykonávaný v (do) meno *Otca i Syna i Svätého Ducha*. Pri Jánovom krste to tak nebolo – a tým sa tieto dva krsty aj odlišujú.

Toto sú hlavné typy krstov, ktoré sa historicky nachádzajú v priamej skúsenosti veriacich. Okrem týchto sa Biblia zmieňuje ešte o ďalších. Spomenieme ešte niektoré, aj keď ani týmito všetky asi nevyčerpáme:

- a) *Krst ohňom*. Hovorí o ňom Ján Krstiteľ vo verši Matúš 3:11 a potom ho objasňuje vo verši 12.
- b) *Krst do „Kristovho tela“*. Hovorí sa o ňom v 1. Korinským 12:13.
- c) *Krst v Kristovu smrť*. Hovorí sa o ňom v Rímskym 6:3.
- d) *Krst Izraelcov pri prechode cez Červené more* – 1. Korinským 10:1-2; 2. Mojžišova 14:11-12 a 31. Spomenuli sme ho v predchádzajúcom texte.

V súvislosti s krstami biblickí učitelia upozorňujú, že v celom gréckom texte Nového zákona sú so slovesom *baptizó* (*krstiť, pokrstiť*) spojované len dve predložky, ktorými sú „v“ a „do“ (alebo

„ku“). Toto sa vzťahuje na všetky spomínané typy krstu. A je to v úplnej zhode s doslovným a preneseným významom slovenského slovesa *ponoriť* – *ponoriť*

tak, ako o tom píšeme v predchádzajúcom texte, teda:

ponoriť do...

atď. (Pozri príslušné verše v Interlineárnej Biblii

B)

, e-Sword

C)

alebo v

A)

.)

V ďalších článkoch o krstoch sa budeme venovať Jánovmu krstu, krstu v Svätom Duchu a kresťanskému krstu vo vode.

Zoznam použitej a odporúčanej literatúry:

⁰⁾ Text, ktorý je v Roháčkovom preklade preložený ako „učenie o umývaniach“, je v pôvodnom jazyku vyjadrený doslovne ako „učenie o ponáraniach“ (čiže krstoch), ako si to vysvetlíme v

d'alšom texte.

A) Kurt Aland a kol.: *The Greek New Testament*, 3. rev. vydanie, Stuttgart 1983, ISBN 3 438 051 113 3

B) *Interlinear Scripture Analyzer* (basic) – internetová počítačová aplikácia

C) *e-Sword...* – internetová počítačová aplikácia

D) George V. Vhigram: *The Englishman's Greek Concordance of the New Testament*, Broadman Press, Nashville, TN, 1980, ISBN 0-8054-1388-X

^{E)} Harold K. Moulton: *The Analytic Greek Lexicon Revised*, Regency reference library/Zondervan, Grand rapids, MI, 1978, ISBN 0-310-20281-7

^{F)} Josef B. Souček: *Řecko-český slovník k Novému zákonu*, Kalich, Praha 1987

^{G)} Pavel Hanes: *Novozmluvná gréčtina pre začiatočníkov* (skriptá), vydavateľstvo ECM spol. s r. o., 1995, ISBN 80-85733-35-8

^{H)} Derek Prince: *Od Jordánu k Letnicím*, Pásmo ZÁKLADY – Kniha III

^{I)} J. D. Douglas (editor): *Nový biblický slovník* (české vydanie), Návrat domů, Praha 1996, ISBN 80-85495-65-1

^{J)} Adolf Novotný: *Biblický slovník*, Kalich, Praha 1992, ISBN 80-7017-528-1

^{K)} James M. Boice: *Základy křesťanské víry, Návrat domů*, Praha 1999, ISBN 80-7255-005-5

^{L)} Charles C. Ryrie: *Základy teologie*, Biblos, Třinec 1994, ISBN 80-900240-6-8